

Irene Jarnved - DRK trænerseminar februar 2014

Indlæringsmekanismer

Positiv forstærkning:

At tilføre hunden noget behageligt for at øge sandsynligheden for gentagelse af adfærd.
Kan være belønning eller leg.

Negativ straf:

At fjerne noget behageligt fra hunden for at mindske sandsynligheden for gentagelse af adfærd.

Positiv straf:

At tilføre hunden noget ubehageligt for at minske sandsynligheden for gentagelse af adfærd.
Alt fra "nej" til fysisk straf- for eksempel ryk i linen.

Negativ forstærkning:

At fjerne noget ubehageligt for at øge sandsynligheden for gentagelse af adfærd.
Ligger derfor altid i forbindelse med positiv straf.

Irene startede med et par gode råd om **godbidder**.

Fungerer godt til at lære hunden noget, den ikke umiddelbart synes er sjov. For eksempel sit og dæk. Hvorimod godbidder ikke er nødvendige ved træning af noget, hunden synes er sjov. For eksempel apporteringstræning af en godt tændt retriever.

Man skal passe på ikke at komme til at give hunden godbid, når den ikke har gjort det den skal. Ses for eksempel, når en hund skal sidde i ro ved siden af fører. Her glemmer fører at belønne roen, og bliver først opmærksom på hunden, når den bliver urolig. Den får besked på at sætte sig, og får en godbid. Det skal være en ret dum hund, der ikke hurtigt lærer at uro udløser en godbid.

Operant indlæring:

Man venter til hunden gør det man gerne vil have.

Det kræver meget tålmodighed i starten, men når hunden har forstået, at den skal gøre noget for at få sin belønning, vil den udvise stor kreativitet i sine forsøg på at gøre det, fører vil have.

Guided operant indlæring:

Hjælper hunden til at gøre det man ønsker.

*Fører for eksempel hånden opad og bagud foran hundens hoved for at få den til at sætte sig. Godbiddet er ikke i hånden, men tages hurtigt frem og gives til hunden, når den har gjort det rigtige. Hvis godbiddet er i hånden, er der tale om **lokning**. Det virker ikke, og man risikerer at få, hvad Irene omtale som højrelommehunde, som først sætter sig, når fører tager hånden mod lommen.*

Godbidder kan godt bruges til at lære hunden at slippe på komando. Slipper den for tidligt, så får den jo ingen godbid.

Både operant og guided operant indlæring bygger på belønning af en udført handling.

Klassisk betingning:

Her arbejdes med en udløst adfærd, og ikke en udført øvelse. Indlæringen er baseret på en hjernevask, hvor den udløste adfærd bygger på en følelse i hunden. Det er en træningsform der virker godt, men som skal bruges med stor omtanke i jagttræningen, fordi det trykker på de genetiske knapper, og udløser det hunden er født til. Det er vigtigt at stress niveauet holdes nede. Det kan i værste fald udløse piberi.

Træningen kræver meget omtanke, fordi den bygger på følelser. Vi skal undgå, at noget går galt. Hjernevasken består i, at hunden aldrig oplever at få muligheden for et valg. Et valg giver hunden en oplagt mulighed for at vælge fra, det vil sige at gøre noget andet, end det vi ønsker.

Det simpleste eksempel er at lægge flere dummier i en dirigeringsøvelse, hvor hunden får mulighed for at bytte.

Irene viste et lille klip, hvor hun leger med en hvalp. Hun har to mål / kriterier for succes. Hvalpen er tæt på hende, og den har sin dummy i munden. Alt andet er tilladt. Legen er sjov for hvalpen, og de hygger sig rigtig godt. Senere i træningen kaster Irene dummyen lidt væk fra sig. Hvalpen drøner instinktivt ud efter dummi. Men der mangler noget. Hyggen i samværet. Derfor løber den straks tilbage til Irene med dummi. Gør hvalpen ikke det Irene ønsker, så tager hun dummi og stopper legen. Legen begynder igen, når hvalpen tager kontakt og viser interesse for legen/træningen.

Godbidder og stress:

Godbidder holder stress niveauet nede, fordi de holder gang i spytproduktion og fordøjelse. Giver indikation for om stress niveauet er OK eller så højt at det blokerer for indlæring. *Går ud fra at det Irene mener er, at hvis hunden er for højt oppe at køre til at tage imod en godbid, så kan den heller ikke tage imod indlæring.*

Irene vil ikke bruge godbidder i apporteringsøvelser, men gemmer dem, så de kan tages i brug, hvis der er brug for ekstra motivation. For eksempel i teenagealderen.

Godbidder er altid gode til belønne ro og forhindre stressniveauet i at bygge op i ventetiden.

Irene påpeger, at godbidder kræver omtanke og timing. Man må ikke give godbidder til en hund der stresser, fordi det kan træne stress på post. Hvis hunden stresser må den flyttes længere væk fra det, der stresser den. Godbidderne tages først i brug, når hunden er rigtig i ro.

Det er vigtigt at gøre sig klart, hvad hunden skal gøre for at få godbiden. Gør den ikke det, skal den ikke have godbiden. *Det er vigtigt, at godbiden er så god, at hunden gider arbejde for den. Små bidder fast ost eller lignende.*

Irene kom ind på at meget sultne hunde, måske ville være nemmere at træne, hvis de ikke er skrupsultne, mens normalt sultne hunde ikke skal fodres før træning.

Begrænsning eller straf:

Begrænsninger bruges for at undgå en øvelse går galt - man laver en forhindring for hunden.

Det bedste eksempel jeg kan komme på, er at stille sig foran en mur, hvis man ønsker hunden skal aflevere foran. Men Irene talte mere om brugen af positiv straf i form af et nej.

Straf bør aldrig bruges i en indlæringsituation. Øvelserne skal laves, så hunden gør det rigtigt. Hunden skal ikke kende alternativet, og straf under indlæring kan gå ud over motivation og lyst til at arbejde. Irene gav som eksempel en hund, som ikke samlede op, når fører ikke kunne se den.

Hvis hunde sidder på linie og skal apportere en ad gangen, skal afstanden tilpasses hundene. Hunde der stresser, skal have større afstand.

Irene sagde, at hun ville ønske hun kunne undgå at bruge positiv straf i form af "nej", men synes ikke det er realistisk. Men understregede at "nej" ikke bruges i indlæring.

Tænk kreativt og positivt

Forstærk ikke en rigtig og forkert handling samtidig

Piberi og ro, rejser sig og krabber, smider dummy og lokkes til at samle op, stopper på fløjt, men sætter sig ikke

Pas på med dobbeltsignaler - også når du forstærker positivt

Adskil ros med stemme fra godbid. Ros med stemmen først, vent og giv godbid. Brug af krop og stemme: Apport og armbevægelse, Stopfløjt og hånd.

Men Irene sagde også, at hvis noget er ved at gå galt, så sætter hun alle signaler ind, for at hunden ikke skal få succes med en uønsket handling.

Forstærk det for hunden. som er sværest for den, og undlad at forstærke, hvis effekten udebliver.

Prøver:

Stil ikke hunden for tidligt. Træn langsomt, og det gælder specielt de hunde, der virkelig kan.

Indlæring:

Alle handlinger giver hunden erfaringer, og skal opfattes som indlæring. Også de handlinger vi anser for uhensigtsmæssige. Derfor er det vigtigt ikke at lade hunden begå fejl under træningen, da det bliver til fejl, der skal rettes.

Årsager til fejlindlæring:

- ❖ Manglende tålmodighed / forceret indlæring
- ❖ Manglende forståelse for individet og det's udvikling
- ❖ Tilfældig/ugennemtænkt indlæring
- ❖ Træning uden reelle og seriøst planlagte delmål

Lad kursisterne selv byde ind med, hvad de har behov for at træne.

Man (DRK) bør have en delmålsliste for træningen på forskellige niveauer.

Pas på ikke at komme til at belønne den uønskede handling:

En hund som smider dummien foran fører, skal ikke opfordres til at samle op. Opmuntringen kan fejlfortolkes, som ros for at smide. I stedet stoppes træningen. Dummien kommer i lommen, og opgaven gentages først, når hunden har forstået, at den ikke fik nogen belønning.

Hunden kommer ikke hjem ved indkald. Den skal ikke lokkes, for det kan opfattes som belønning.

Stress:

Kontroller stress niveauet bevidst gennem øvelser

Forebyg - undgå at det bliver nødvendigt at reparere

Øvelse:

Tag hvalpen ud af bilen, og lad den snuse rundt mens I går ca. 50 m. Så sætter fører sig roligt ned og er helt passiv. Når hvalpen er helt i ro lægges snor på og I går tilbage til bilen. Herved lærer hvalpen, at når fører er i ro, skal den også være i ro. *Det er jeg ikke helt sikker på jeg forstår.*

Øvelse:

Ro på post mens der kastes dummier. Hunden apporterer ikke.

Klassisk betingning - nem at tricke og svær at håndtere

Forebyggelse af forhøjet stress niveau kræver tålmodighed og ryggrad - oddsene er gode.

Helbredelse kræver dobbelt - oddsene er dårlige.

Irene viste video med en waterspaniel, som tydeligvis ikke kunne håndtere stresset / kontrollere sig selv, når der blev sluppet duer. Understregede, at det var ikke måden at træne det på.

Selvom godbidder sænker stressniveauet hos hunden, skal man ikke give godbidder til en stresset hund, da det belønner stresset. Hunden må fjernes fra det, som stresser den og først belønnes, når den er faldet ned.

Træning af ro på post/selvkontrol:

- Video med duer der slippes, mens førerne sidder med deres hunde. Hundene roses, det er ren hygge. Om nødvendigt er der påført en begrænsning i form af snor på.
- Hund sættes på fløjten - får verbal ros. Dummy kastes - verbal ros for ro, hurtig opsamling, hvis det går galt.
- Døren åbnes, hunden sættes, fører går ud. går ind igen, og døren lukkes. Man går ud igen, når hunden har opgivet. Kan trænes, når huset forlades eller når hunden skal ind eller ud af bilen.
- Video af Irene's hund i hønse/kaningården. For at lære den selvkontrol, udsættes hunden for det den stresser på. Hun hygger med hunden, her er tale om flooding. *Så stor påvirkning at hunden opgiver at reagere.*

Træning af selvkontrol gradueres:

- Ud af døren. Ind og ud af bilen. Ved fodring.
- Med dummier eller bolde. Siddende og gående.
- Med dødt vildt.
- Med levende (kaniner, høns og duer).
- Alternativt i gågaden med masser af mennesker og andre hunde. Eller til træning.
- På jagt.

Selvkontrol ved skudafgivelse (til brugsprøve):

Skuddet stresser hundene, og hundene skal placeres i en afstand fra skudafgivelsen, som er stor nok til, de kan håndtere stresset.

Skydebanen og en prøve kan være gode steder at træne selvkontrol ved skud. Der skal skabes rolige situationer og afstanden skal tilpasses hunden.

Stress kan opstå hvis:

- Hunden er genetisk disponeret for det.
- Træningen har været forceret og hunden ikke har forstået delmål.
- Hunden har været for umoden / ung til delmålenes sværhedsgrad.
- Hunden har været taget for tidligt på prøve og påvirkes af førers usikkerhed.
- Der har været konflikter mellem hund og fører.

Stress og piberi:

Er nok det sværeste at kurere.

Prøv at diagnosticere om adfæren er udført/tillært/møntet på fører. I så fald er der tale om en dårlig vane/mønster. Hvis piberiet er møntet på fører, så skal hunden enten totalt ignoreres, eller der skal bruges positiv straf.

Forstærk hunden i ro på post. Forstærk den, når den er i ro med stemmen og godbidder.

Er stressen udløst af omgivelserne - så må afstanden øges

Er stressen udløst af forventning til apportering af dummy eller vildt - så øges afstanden og ventes til hunden er afslappet. *Det er nok en situation som denne, hvor det er svært at være tålmodig nok. At vende rundt og gå lidt længere væk før der apporteres er måske ikke nok, og bør varieres så forventningen forsvinder, fordi hunden ikke ved, hvad der skal ske og lærer, at der først sker noget, når den får besked fra fører. En variation kunne være den øvelse, jeg lavede i Præstevangen, hvor en hund går frem, der kastes en dummy på vand, fører vender rundt og går væk, og en hund, som står længere væk, går frem og tager apporteringen.*

Hvordan er piberiet håndteret. Er det ignoreret eller håndteret. Forstærket - her skal man virkelig passe på, fordi al opmærksomhed kan virke forstærkende. Kig ikke engang på hunden.

Irene fortalte om en kursist, som havde håndteret stress i forbindelse med vandapportering, ved at flytte hunden væk og træne stå øvelser. *Måske er lydighedsøvelser gode, fordi de ikke er så super interessante for hunden, men tvinger den til at koncentrere sig om noget andet end det, som stresser den.*

Irene understregede vigtigheden i at træne selvkontrol i forebyggelsen af stress.

Apportering - baglænskædning

Ved at starte øvelsen bagfra minimeres risikoen for fiasko. Lær hunden at

- gribe om dummien
- samle dummien op
- holde dummie roligt
- aflevere på signal

Først herefter sætter man afstand og forstyrrelser på øvelsen.

At løbe ud til genstanden giver sjældent problemer, det er det, som sker efterfølgende, som skal være grundigt indlært. Der bruges positiv forstærkning på den rigtige adfærd.

Irene viste en video af den første apporteringstræning med en hvalp.

Irene sidder på jorden og hvalpen har en line på. En begrænsning der sikrer at hvalpen ikke tager dummien i munden og holder fest alene.

Der er to success kriterier for øvelsen: Hvalpen har noget i munden og er tæt på Irene. Er de betingelser ikke opfyldt, stopper legen. Hvalpen animeres til at holde dummien, og de har stor hygge og fest sammen. Hvalpen får lov at kravle helt op på Irene, der skal ikke være noget der begrænser, hvalpens lyst til at være tæt på, når den har en dummy i munden. Der trænes nærvær med dummy i munden. Forsøger hvalpen at komme væk med eller uden dummy, så stopper legen og Irene forholder sig helt passiv. Når hvalpen selv tager kontakt igen kan legen fortsætte. Lægger hvalpen dummien, stoppes legen længe nok, til hvalpen har opfattet, at legen er stoppet.

Apportemnet gøres interessant ved, at fører skiftevis leger med det og tager det væk. Efter et par gange vil hvalpen synes, det er så interessant, at den samler det op.

Hvis hvalpen begynder at tygge, er det typisk et tegn på stress. Øvelsen stoppes.

Der bruges ikke NEJ eller anden irettesættelse på noget tidspunkt, uanset hvad hvalpen gør. Der gives heller ikke opfordringer såsom HOLD FAST, JA, JA, JA -TAG DEN SÅ. Der må ikke være konflikter, ingen straf.

Brug ikke HOLD FAST, men ros hvalpen så længe den har dummien i munden.

Irene begynder at kaste dummien lidt væk fra sig, så hvalpen kan lære at samle om.

Opsamlingen skal forbindes med glæde og lidt stress.

I et tidligere trin laves samme øvelse inde - i et rum uden forstyrrelser/fristelser.

Når legen er godt indarbejdet, og hvalpen synes, det er supersjov, kan linen tages af, og dummien kastes længere væk. Legen skal være så indarbejdet i hvalpen, at den efter opsamlingen, synes der mangler noget i legen, nemlig samværet med fører, og at den derfor straks styrter hjem igen.

Et emne for en dag med Irene kunne være, at hun går i detaljer med de næste trin. Herunder specificerer typiske tegn på, at man er gået for hurtigt frem, og derfor skal gå tilbage i træningen.

Problemløsning: - når det ikke går som planlagt

- En stor del af problemerne er stress relaterede.
- Får hunden en hensigtsmæssig indlæring på træningspladsen.
- Er der skiftet strategi i indlæringen omkring problem øvelsen. Skift strategi, hvis det ikke går godt - bryd mønstret.
- Er der pres på ejeren i forhold til præstation / prøver / andet
- Knirker forholdet mellem hund og ejer

Mange hunde, som har problemer på træningspladsen, har ingen regler hjemme. Lær hunden regler hjemme.

Undgå situationsbestemte handlinger (*at løbe efter en dummy, når den bliver kastet*), lær hunden at gøre, hvad den bliver bedt om. Også i helt dagligdags situationer (*at løbe ud, når en dør bliver åbnet*).

Giv lektier på papir - det giver et signal om seriøsitet.

Forkert fri ved for på venstre side kan eventuelt repareres ved at lære hunden at gå på højre side. Fjern præstationspresset - udskyd/opgiv prøver og træn i stedet.

Irene understregede, at hunde med adfærdsproblemer skal væk fra træningen og henvises til en adfærdsbehandler.

Vi skal lære at sige fra overfor besværlige kursister på en ordentlig måde - ikke mindst af hensyn til resten af holdet. Hvis kursister der fylder meget og ikke tager imod de råd, de får kan, kan man spørge til, hvad de kommer for, og hvad de selv leverer.

I forhold til hunden skal der udvises tålmodighed så den kan skifte et uhensigtsmæssigt mønster ud.

Problemer kan være situationsbestemte, så det kan hjælpe at skifte omgivelser.

Man skal være realistisk og villig til at revidere hundens potentiale og slutmål for træningen.

Andre træningsråd:

- Det er en god ide at føre en træningsdagbog.
- Lav en planlægning, der kan følges, ikke efter tid men efter opnåede delmål.
- Vær tålmodig.
- Drop frustrationer.
- Undgå konflikter.
- Slip kontrollen og lad hunden udvikle sig.

Klikkertræning:

- Lærer hunden at tænke kreativt
- Speeder indlæringen op - ved god timing
- En unik og ny lyd - dygtig falder på andre tidspunkter
- Skaber positiv forventning
- Anvendes til ny indlæring eller ved reparation

Bob Bailey - klikker træning på høns - clicker chickens. Prøv at google og se utube klip

Betingning af klikkeren. Altid godbid efter klik.

Primære/sekundære forstærkninger. Godbid stærkere end klik.

Hvordan præsenteres godbiden. Feed for position. Godbiden skal altid gives der, hvor tingen sker. Man skal altid ud til hunden.

Klikker og godbid bruges i indlæring, men ikke når øvelsen er lært.

Irene viste en video, hvor hun lærer en voksen hund først at slippe dummien, når den får besked på det.